

מדריך הפיקניקים השלם

רוצים לצאת לפיקניק ונגמרו לכם הרעיונות? אספנו בשבילכם אתרים שבהם תוכלו לפרוש שמיכה, להתרווח ביער או על המדשאה - וליהנות מנוף חד פעמי ומארוחה קטנה

כתיבה: קאמי מור

צילום: סלמאן אבו־רובן

צילום: זורחן ניסים

2 לפני עשרות שנים היה באזור זה יער רחב ידיים, שתחילתו בקונייטרה וסופו בבניאס. אלא שתושבים מקומיים רעו במרחבים המוריקים, כרתו ושרפו את העצים. היער כמעט שהושמד, אך ניצל ברגע האחרון ממש, כשהסורים הפכו אותו לשמורה. אנחנו ירשנו את השטח לאחר מלחמת ששת הימים, וכיום זהו אחד מיערות האלונים הגדולים שנותרו בארץ. תוכלו לחפש קרחת יער במפת סימון שבילים של הגולן, להתיישב בה וליהנות מקרני השמש שחודרות מבעד לצמחים המשתרגים בין עץ לעץ. בגלל גובהו הרב של האזור, יורדים בו משקעים רבים ואפילו שלג - ממש כמו ביערות אירופה. חשוב לזכור שאסור להדליק אש בשמורה. ועוד פרט חשוב: יש סכנת מוקשים באזור, לכן הקפידו ללכת בשבילים המסומנים בלבד.

איך מגיעים? נוסעים מקריית שמונה בכביש 99, חולפים על פני צומת שיאון והכניסה לקיבוץ שניר, ופונים שמאלה אל חניון המעיינות. **טלפון לפרטים, שמורת נחל חרמון:** 04-6902577

1 הבניאס הוא מפל שוצף ומרשים, שבשמו נקשרו כבר כותרים רבים, ואפילו שוכנו בו מקדשי אלים קדומים. מעיין הבניאס בוקע למרגלות החרמון - בסמוך לו ישנו מצוק שבו נחצבו חמש גומחות. זהו שריד למקדשו של האל פאן, שמשמו נגזר גם שם המקום - פניאס (בניאס בפי הערבים). האגדה מספרת כי פאן היה אל יווני, שנהג לחלל להנאתו בחליל רועים שיצר. בכלל, האזור משופע אתרים מעניינים: התגלו בו גם שרידי מקדש שבנה המלך הורדוס, וקברו של הקדוש הדרוזי נבי חאדר. אתר הפיקניקים נמצא בכניסה הראשית לשמורת נחל חרמון, ומצויד בשולחנות. חשוב לזכור שמדובר בשמורת טבע - אסור לדוג בה או להדליק אש. מומלץ להמשיך בטיול אל מצודת ביליאס הצלבנית או אל בריכת הקצינים.

איך מגיעים? נוסעים מקריית שמונה בכביש 99, חולפים על פני צומת שיאון והכניסה לקיבוץ שניר, ופונים שמאלה אל חניון המעיינות. **טלפון לפרטים, שמורת נחל חרמון:** 04-6902577

פיקניק לילדים

אתרי הפיקניק שאספנו מתאימים לא רק כיעדים לטיול, אלא גם כמקומות למנוחה קלה בטיולים ארוכים עם הילדים. הנה כמה טיפים להתנהלות נכונה עם הילדים בטיולים מד"ר סילבינה מצקן-לוי:

- ארגנו מראש את הטיול, כולל סדר הארוחות. אל תסמכו על כך ש"תמצאו כבר משהו לאכול בדרך". נסו כריכים בריאותיים, המשלבים לחם מקמח מלא עם ממרחים קלים: גבינות רכות עד 5%, גבינה מלוחה 5%, סלט טונה, פסטרמה ועוד.

- חתכו מראש ירקות שתוכלו לנשנש בנסיעה כחטיפים, כמו מקלות מלפפונים או גזר, עגבניות שרי, רצועות פלפלים, פטריות יער ועוד. לא פחות מומלץ להצטייד בפירות, המכילים ויטמינים וסיבים תזונתיים.

נסו להקפיא ענבים - פטנט מרענן שהוכח להפתעה כיפית כשעוצרים באמצע הדרך. והכי חשוב - שתו הרבה. הצמידו לכל אחד מהילדים בקבוק מים ודאגו למלאי מים זמין.

צילום: דורון ניסים

5 שמורת אלוני אבא

צאו לטיול של סתיו ביער האלונים של גבעות אלוני אבא ובית לחם הגלילית. אפשר לסייר בין עצי האלון העתיקים, רחבי הצמרת, המכסים את הגבעות הרכות של הגליל התחתון המערבי, להלך בצלם ולספר באגדות המקומיות. שמה של השמורה נגזר מקרבתה למושב אלוני אבא, המנציח בשמו את אבא ברדיצ'ב, מהלוחמים שצנחו במלחמת העולם השנייה מעבר לקווי האויב הנאצי. המושב הוקם באתר המושבה ולדהיים, אליה הגיעו הטמפלרים בתחילת המאה שעברה. כדי למצוא אתר לפיקניק נוסעים בין אלוני אבא לבית לחם הגלילית, בוחרים באחת הדרכים הפונות מערבה לתוך היער ומתמקמים.

איך מגיעים? נוסעים בכביש 75 (כביש חיפה-נצרת) ופונים בצומת אלונים צפונה לכביש 7513. אחרי קיבוץ אלונים ממשיכים לכיוון בית לחם הגלילית. מגרש החניה של השמורה נמצא מצפון לכביש זה, מאה מטרים לפני הפנייה לאלוני אבא.

4 כוכב הירדן

גן לאומי כוכב הירדן שוכן במזרח רמת יששכר, על שפת המדרון התלול המתנשא מעל לבקעת הירדן. מקימי המבצר הצלבני היו אנשי המסדר ההוסיפטלרי והנופים המרהיבים שנראים ממנו הם שהביאו אותם לכנותו בשם בלוואר ("יפה נוף" בצרפתית). זה היה מבצר למופת - הוא היה כה חזק, עד שהשליט הערבי סלאח א-דין הצליח לכבוש אותו רק כעבור שנה וחצי של מצור. למעשה, מדובר במבצר השלם ביותר שנותר בישראל מן התקופה הצלבנית. ליד רחבת החניה ישנה פינה מוסדרת לפיקניקים, ואם תגיעו בסתיו תוכלו ליהנות מ"עצי הדומים", אותם עצי שיזף מצוי שפירותיהם מתוקים וענפיהם קוצניים. דרומית למבצר מצוי גן הפסלים של האמן הישראלי יגאל תומרקין.

איך מגיעים? נוסעים על כביש 90 (בית שאן-טבריה). כ-2 ק"מ צפונית לקיבוץ נווה אור, פונים מערבה בצומת כוכב הירדן, עולים במעלה אלישע (כביש 717) ונוסעים על פי השילוט עד המצודה. טלפון לפרטים, הגן הלאומי: 04-6581766.

צילום: דורון ניסים

3 גן לאומי ושמורת חורשת טל

איך נוצרו העצים של חורשת טל? לפי המסורת המוסלמית, עשרה מחבריו של מוחמד, נביא האסלאם, חיפשו להם מקום למנוחה בצפון עמק החולה. האגדה מספרת כי הם ירדו מעל סוסייהם ותקעו את מטותיהם באדמה. כשהתעוררו, גילו כי במשך הלילה הפכו המקלות לעצים פורחים, שהתפשטו והיו לחורש. המוסלמים מכנים את המקום שג'רת אל-עשרה (חורשת העשרה).

המבקרים במקום ימצאו את עצי אלון התבור היפים. לאחר הגשמים, מתמלאת החורשה כלניות ופרחים נוספים בשלל צבעים.

בגן הלאומי מדשאות רחבות ידיים, בריכת שחייה ופארק דיג שהכניסה אליו ללא תשלום נוסף. במקום פועל גם אתר קמפינג גדול, הכולל בונגלוס וחדרי אירוח.

איך מגיעים? מקריית שמונה פונים מזרחה בצומת המצודות (כביש 99). אחרי קיבוץ הגושרים פונים ימינה בצומת חורשת טל (כביש 918), ושוב ימינה אל הגן הלאומי.

צילום: דורון ניסים

צילום: דורון ניסים

צילום: חוה גולדשטיין

8 עינות צוקים (עין פשה'ה) "מים, צמחייה, חיות ועופות, גאולוגיה ומרחצאות חמים - הכול מצוי כאן בשפע", הסביר הנרי טריסטרס, אבי הזואולוגיה הארץ-ישראלית את חיבתו לעינות צוקים. אפשר להבין אותו: מדובר בשמורת הטבע הנמוכה בעולם, מהיפות בארץ. האתר ממוקם בין מצוק ההעתקים הצחית, שגווניו חומים, לים המלח הכחול. חלקה המרכזי של השמורה פתוח לקהל, וכולל בריכות שכשוך ושחייה. במקום סככות צל, מלתחות, שירותים, שולחנות פיקניק וצמחייה לרוב. לשמורה גם חלק צפוני הסגור לקהל, וחלק דרומי של שמורה חבויה, שניתן לטייל בו רק בליווי מדריך ובתיאום מראש.

איך מגיעים? השמורה שוכנת בצפון ים המלח, שלושה קילומטרים דרומית לקיבוץ קליה, על כביש 90.

7 עין חמד כדי להגיע לאתר הבא, צריך לבצע בסך הכל סטייה קלה מהמולת הכביש המהיר, המחבר בין תל אביב וירושלים. עין חמד הוא גן לאומי עטור מדשאות רחבות ידיים ושולחנות פיקניק. בצד הפלג הזורם - חלקו של נחל כסלון - נמצא מבנה צלבני גדול. בתקופה הצלבנית כינו את המעיין המרכזי בשם הלטיני "אקווה בלה", שפירושו "מים יפים", שם שהושאל לאתר כולו. עדיין ניתן לחזות בקירות המבצר הצלבני העתיק שהשתמרו בחלקם. סמוך להם יש עצי אלון המתנשאים לגובה של כ-20 מטרים, ולצדם בית קברות מוסלמי.

איך מגיעים? מכביש מס' 1 (תל אביב-ירושלים) פונים במחלף חמד דרומה (ליד אבו גוש) ונוסעים בעקבות השילוט לגן הלאומי.

6 תל דן למרגלות החרמון, בצפון עמק החולה, שוכנת שמורת הטבע תל דן. אפשר לטייל כאן במשך כל השנה בין פלגי מים, בצל החורש ובין עצי ערבה ומילה סורית. נהר הדן, הגדול מבין שלושת מקורות הירדן, ניזון ממי שלגים וגשמים שמקורם בהר חרמון. בשמורה טחנת קמח שפעלה עד 1948 ושרידים של העיר הכנענית ליש. באתר יש ספסלים ושולחנות מוצלים, ואפשר ליהנות מהנוף הקמאי. כמו בכל שמורה, גם כאן הדלקת אש אסורה בתכלית, אבל פיקניק קריר אפשר לקיים בהחלט. אחר כך מומלץ לחזות בממצאים המיוחדים באתר, הכוללים גם אתר פולחן המיוחס לימי ירבעם.

איך מגיעים? מקריית שמונה פונים מזרחה בצומת המצודות (כביש 99). אחרי קיבוץ דן, פונים צפונה לשמורה.

צילום: דורון ניסים

צילום: clipart / bank cd

צילום: ארזכין רטיג

צילום: ארזכין רטיג

10 שמורת חולות ניצנים
 לרוץ ולטבוע בחול הרך, או להתחקות אחר העקבות שהותירו בעלי החיים בחול - שמורת הטבע חולות ניצנים היא הזדמנות מצוינת להיזכר בגרגרי החול שהולכים ונעלמים מהנוף. עבור הילדים זה גן עדן אמיתי: דיונות החול הטבעיות הן בית גידול לבעלי חיים רבים, בהם צבאים, שועלי חולות וגרבילים. תחת העצים הגדולים בשמורה תמצאו גם שולחנות. רק אל תשכחו לאסוף את הלכלוך בסוף.

איך מגיעים? נוסעים בכביש 4 (קטע אשדוד-אשקלון). עד הפנייה מערבה שבין בית עזרא לניצנים. ממשיכים בכביש 3631, המוביל ליישוב ניצן ולחוף הים, ונוסעים בו על פי השילוט, עד בית הספר שדה שקמים. מחניית בית הספר ממשיכים בנסיעה מערבה עד שמגיעים לחניון האיקליפטוסים, שם תמצאו שולחנות פיקניק.

9 פארק אשכול
 חשבתם שאי אפשר לעשות פיקניק במדבר? טעיתם. בנגב הצפוני, כעשרה קילומטרים ממערב לאופקים, שוכן נווה מדבר ירוק. בפארק אשכול ישנה בריכת שחייה (בתשלום) ומסלולי הליכה קצרים ומסומנים. במקום ישנו גם תל של יישוב קדום, תל הבשור, ושרידי כנסייה ביזנטית. כדאי לנצל את ההזדמנות ולבקר גם בעין הבשור, שמימיו זורמים אל בריכת נוי המכותרת בצמחי מים. ויש גם מקום לקמפינג: רשות הטבע והגנים הכשירה חניון לינה חדש במקום (בתשלום), הכולל "טוקולים" - שילוב של בקתה אפריקאית עם אוהל בדואי.

איך מגיעים? לגן לאומי פארק אשכול נוסעים מצומת גילת (כביש 34) מערבה דרך אופקים. ממשיכים משם מערבה כ-13 ק"מ (כביש 241, ליד סימון הק"מ ה-5, בין צומת אורים לצומת מעון).

סליחה, מה זה טוזיג?

לימור פורת ועומר יגאל, מחברי "מדריך הפיקניקים" (הוצאת מפה), על תולדות הפיקניק

מקורה של המילה פיקניק, מספרים המילונים האנגליים, הוא בצרפת של המאה ה-19, ויודעי צרפתית מגלים לנו שמשמעותה הבסיסית באותם ימים היתה: "לנעוץ קיסם בדבר של מה בכך", כלומר לחטוף איזה משהו קטן. מילון אבן שושן מלמדנו שפיקניק, או בעברית טוזיג, פירושו "טיול חברותי לנופש ולבילוי זמן בצוותא, לסעודה בחיק הטבע וכדומה". לסיכום, בילוי, חיק טבע וסעודה. באמת שלא היינו צריכים את המילון כדי לדעת.